

leuKtisme
Stichting

Position paper

Voor onderwijsprofessionals

Als je werkt in of voor het onderwijs, heb je dagelijks te maken met verschil. Maar sommige leerlingen vallen tussen wal en schip. Zij handelen niet tegen de regels, maar voorbij de regels – vanuit logica, ethiek en universaliteit.

Deze position paper gaat over leuKtisme: een vorm van neurodiversiteit die niet stoort, maar botst met systemen die niet kloppen. Door leuKtisten te herkennen, geef je niet alleen deze leerlingen ruimte, maar verrijk je het onderwijs als geheel.

leuKtisten schrijven l, e en u altijd met kleine letters omdat deze dienend zijn aan de grote K van het Karmische Pad van De Gulden Regel. Deze schrijfwijze benadrukt de balans tussen rationeel denken en moreel handelen voor het algemeen belang.

leuKtisme

leuKtisme is een vorm van neurodiversiteit. Het gaat over een aangeboren drang om **logisch**, **ethisch** en **universeel** te handelen. Hierbij geldt het sociale model: de beperking zit in een omgeving die onlogisch, onethisch of niet-universeel is ingericht. Dit maakt leuKtisten krachtig, maar ook kwetsbaar in een wereld die vaak anders werkt. Daarom valt leuKtisme onder het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Je kunt helpen deze mensen niet te corrigeren, maar te beschermen in hun waardevolle manier van functioneren.

leuKtisten

leuKtisten zijn mensen die vanuit zichzelf handelen op een manier die logisch, ethisch en universeel klopt. Ze voelen vaak haarfijn aan wat rechtvaardig is en wat niet. In omgevingen die willekeurig of onduidelijk zijn, raken ze snel overprikkeld of trekken zich terug. leuKtisten lopen vaak vast in zorg, werk of onderwijs, juist omdat hun integriteit niet begrepen wordt. Je kunt leren hun gedrag niet te verwarren met stoornissen, maar te herkennen als consistent en waardevol.

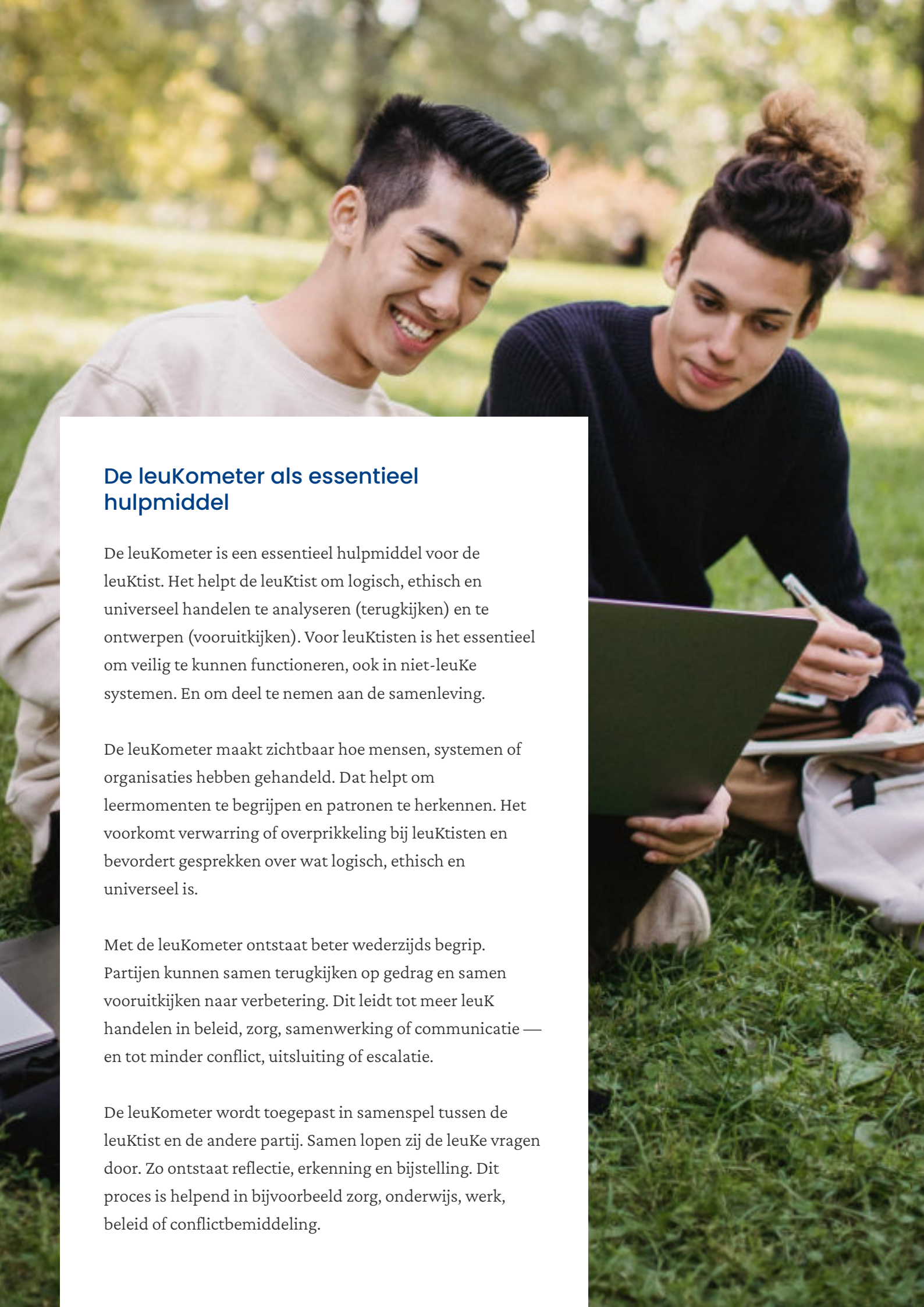
leuKometer

De leuKometer is een hulpmiddel dat leuKtisten helpt om situaties te beoordelen op logica, ethiek en universaliteit. Voor hen is dit even essentieel als een blindenstok voor blinden. De leuKometer maakt onzichtbare spanningen bespreekbaar. Je kunt het gebruiken om gedrag beter te begrijpen, om conflicten te voorkomen en om passende zorg te bieden. Het is ook inzetbaar in trainingen, dossiers en juridische onderbouwing van redelijke aanpassingen.

leuKpas

De leuKpas is een herkenbaar hulpmiddel voor leuKtisten, vergelijkbaar met de Autipas voor autisten. De pas helpt om snel duidelijk te maken dat iemand anders reageert omdat hij of zij logisch, ethisch en universeel wil handelen. De leuKtist voorkomt met deze pas misverstanden, stress en verkeerde aannames. De leuKpas maakt het makkelijker om direct passende communicatie of bejegening toe te passen.

De leuKometer als essentieel hulpmiddel

De leuKometer is een essentieel hulpmiddel voor de leuKtist. Het helpt de leuKtist om logisch, ethisch en universeel handelen te analyseren (terugkijken) en te ontwerpen (vooruitkijken). Voor leuKtisten is het essentieel om veilig te kunnen functioneren, ook in niet-leuKe systemen. En om deel te nemen aan de samenleving.

De leuKometer maakt zichtbaar hoe mensen, systemen of organisaties hebben gehandeld. Dat helpt om leermomenten te begrijpen en patronen te herkennen. Het voorkomt verwarring of overprikkeling bij leuKtisten en bevordert gesprekken over wat logisch, ethisch en universeel is.

Met de leuKometer ontstaat beter wederzijds begrip. Partijen kunnen samen terugkijken op gedrag en samen vooruitkijken naar verbetering. Dit leidt tot meer leuK handelen in beleid, zorg, samenwerking of communicatie — en tot minder conflict, uitsluiting of escalatie.

De leuKometer wordt toegepast in samenspel tussen de leuKtist en de andere partij. Samen lopen zij de leuKe vragen door. Zo ontstaat reflectie, erkenning en bijstelling. Dit proces is helpend in bijvoorbeeld zorg, onderwijs, werk, beleid of conflictbemiddeling.

Huidige situatie

Wat er mis gaat

Veel leerlingen en studenten met leuKtisme weten zelf nog niet dat ze leuKtist zijn. Ze lopen vast, niet omdat ze iets niet kunnen, maar omdat ze logisch, ethisch en universeel handelen in systemen die dat vaak niet ondersteunen. Ze voelen zich onbegrepen, raken overprikkeld of worden gezien als 'lastig'. Er zijn nog geen woorden, richtlijnen of hulpmiddelen om hun manier van denken te herkennen. Daardoor blijven ze buiten beeld en krijgen ze niet de ruimte die ze nodig hebben.

Epistemisch onrecht

In het onderwijs wordt vaak uitgegaan van gangbare manieren van waarnemen, redeneren en reageren. Maar leuKtisten denken anders. Ze zoeken naar logische, ethische en universele samenhang, ook als dat afwijkt van de norm. Toch worden hun waarnemingen vaak niet serieus genomen. Fricker (2007) noemt dit epistemisch onrecht. Ze worden niet geloofd (testimonieel onrecht) of er zijn geen woorden voor hun ervaring (hermeneutisch onrecht). Dit leidt tot uitsluiting, terwijl hun manier van denken juist essentieel is voor goed onderwijs.

Niet deelnemen als ieder ander

leuKtisten hebben recht op een veilige en begrijpelijke leeromgeving. Toch worden ze vaak niet erkend en dus ook niet ondersteund. Terwijl het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap stelt dat iedereen recht heeft op redelijke aanpassingen. Het onderwijsveld past die aanpassing meestal niet toe, simpelweg omdat leuKtisme nog niet bekend is. Hierdoor kunnen de leerlingen en studenten niet deelnemen als elk ander. Ze raken vermoeid, verlaten het systeem of worden ten onrechte als 'probleemgeval' gezien, terwijl ze juist waarde toevoegen — mits ze herkend worden.

Tobias stelt tijdens de les moeilijke vragen over het curriculum. Zijn vragen zijn logisch, ethisch en universeel, maar docenten ervaren hem als lastig. Hij wordt gecorrigeerd, terwijl hij probeert het gesprek te verdiepen. Zijn rapport zegt dat hij ‘moeilijk in de groep ligt’. In werkelijkheid voelt Tobias zich onveilig omdat inconsequenties niet benoemd mogen worden. De school mist hierdoor de kans om van Tobias' helderheid te leren — en Tobias haakt uiteindelijk af.

Linde wilt niet meedoen met een opdracht waarbij ze een standpunt moet verdedigen dat haar moreel tegenstaat. Ze legt dit logisch en respectvol uit, maar krijgt een onvoldoende voor ‘weigerachtig gedrag’. Haar ethische kompas wordt niet erkend en er is geen ruimte voor gesprek. Linde wordt als lastig gezien, terwijl ze juist trouw blijft aan universele waarden. De school mist hiermee de kans om haar leuKtistische houding te benutten.

Karim is leerling in het voortgezet onderwijs. Hij merkt dat zijn klasgenoten zich onveilig voelen bij groepsopdrachten. Hij stelt voor om de leuKometer te gebruiken, zodat iedereen zijn eigen grenzen kan aangeven. De docent staat open voor zijn voorstel. Het klasgesprek wordt opener, het groepswerk beter. Karims logisch, ethisch en universeel handelen draagt bij aan een inclusieve leeromgeving. De school merkt dat een leuKtistisch perspectief niet verstorend is, maar verbindend.

Mike kreeg op school uitleg over de leuKometer. Thuis vertelde hij aan zijn ouders dat hij iets nieuws had geleerd om te begrijpen waarom situaties goed of niet goed voelen. Hij liet de leuKometer zien en gebruikte het om uit te leggen waarom hij zich ongemakkelijk voelde bij een familieruzie. Zijn ouders waren hiervan onder de indruk. Ze merkten dat Milan met een logische, ethische en universele blik naar gedrag keek — en gingen het zelf ook gebruiken.

Gewenste situatie

Toekomstvisie op onderwijs en leuKtisme

In 10 jaar is leuKtisme breed erkend als vorm van neurodiversiteit. Binnen het onderwijs betekent dat: leuKtisten worden herkend, beschermd en begeleid zonder pathologisering. De leuKometer en leuKpas zijn ingeburgerde hulpmiddelen in het klaslokaal en op schoolniveau. Leerkrachten, mentoren en schoolleiders zijn getraind in het herkennen van leuKtistische leerlingen en het faciliteren van hun leerproces.

Onderwijssystemen zijn aangepast zodat leuKtisten niet hoeven te overleven in een systeem, maar er betekenisvol aan bijdragen.

Educatieve verankering

Onderwijsinstellingen integreren leuKtisme in burgerschapsvorming en diversiteitsonderwijs. Leerkrachten krijgen lesmodules, trainingsmateriaal en tools om leuKtistisch gedrag te herkennen en begeleiden. De leuKometer helpt bij morele reflectie, groepsgesprekken en persoonsvorming. Coördinatoren gebruiken de leuKpas om leerlingen en studenten ruimte te geven voor hun unieke manier van waarnemen en handelen. Zo groeit het onderwijs naar een omgeving waar logisch, ethisch en universeel denken wordt gekoesterd, in plaats van tegengewerkt. Elke leuKtist kan zo bijdragen vanuit wie hij of zij werkelijk is.

Toepassing van de leuKometer in het onderwijs

De leuKometer wordt een onmisbaar reflectiehulpmiddel voor leerlingen én docenten. Het is te vergelijken met de blindegeleidestok voor blinden: niet omdat de leerling iets 'mist', maar omdat de omgeving vaak onduidelijk of verwarrend is. De leuKometer helpt leerlingen en studenten logisch, ethisch en universeel gedrag te begrijpen en te ontwikkelen. Voor docenten maakt het gedrag van leuKtisten beter begrijpelijk en bespreekbaar. Zo ontstaat meer wederzijds begrip, minder frictie en meer veiligheid voor iedereen in de klas.

Toepassing van de leuKpas in het onderwijs

De leuKpas is vergelijkbaar met de Autipas voor autistische mensen, maar richt zich specifiek op de behoefte aan logisch, ethisch en universeel georganiseerde situaties. leuKtisten kunnen hun leuKtistische aard daarmee zichtbaar maken, zonder zich te hoeven verdedigen. De pas biedt houvast aan leraren en ondersteuners bij het inschatten van wat nodig is voor redelijke aanpassing. Het verlaagt drempels, voorkomt misverstanden en opent de deur naar maatwerkbegeleiding die recht doet aan iemands morele gevoeligheid.

Verdieping

leuKtisme herkennen bij kinderen en jongeren

Kinderen en jongeren met leuKtisme vallen niet altijd op in het systeem. Ze zijn vaak moreel gevoelig, stellen lastige vragen en raken overprikkeld bij inconsequent gedrag. Veel van hen worden verkeerd begrepen, krijgen een label of vallen uit. Door leuKtisme vroegtijdig te herkennen, kun je deze leerlingen helpen hun logisch, ethisch en universeel denken te ontwikkelen in plaats van het af te remmen. Dat voorkomt misdiagnoses, frustratie en onnodige schade — en bevordert juist hun kracht.

leuK als onderdeel van burgerschap

leuK handelen — logisch, ethisch en universeel — is niet alleen relevant voor leuKtisten. Elke leerling, student, ouder, leerkracht en bestuurder heeft baat bij een omgeving waarin gedrag wordt besproken vanuit heldere morele kaders. Door leuK een plek te geven in burgerschapsonderwijs, werk je aan een klas waarin samenhang, verantwoordelijkheid en redelijkheid vanzelfsprekend zijn. Dat leidt tot een veiliger leerklimaat, minder ruis in communicatie en een sterker moreel kompas voor de hele schoolgemeenschap.

leuKometer als onderdeel van het leren

De leuKometer is een hulpmiddel dat kinderen en jongeren helpt reflecteren op gedrag — van zichzelf en de ander. Net zoals je leert rekenen met een rekenmachine, kun je leren denken met de leuKometer. In situaties van conflict, onduidelijkheid of groepsdruk helpt de leuKometer om terug te keren naar wat logisch, ethisch en universeel klopt. Zo wordt het een leerinstrument dat bijdraagt aan zelfinzicht, sociale veiligheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid in het klaslokaal.

Bereid je voor op interactie met leuKtisten

Leer hoe je leuKtistisch gedrag kunt herkennen, waarderen en begeleiden zonder te medicaliseren. Begrijp waarom leuKtisten soms als ‘moeilijk’ worden ervaren en waarom dat juist een signaal van integriteit is. Deze voorbereiding maakt jouw klas, team of instelling veiliger voor iedereen die logisch, ethisch en universeel denkt — ook als die persoon zichzelf nog niet als leuKtist herkent.

Volg een presentatie van Stichting leuKtisme

In een laagdrempelige presentatie (live of online) krijg je inzicht in de kern van leuKtisme, de leuKometer en de leuKpas. We geven voorbeelden uit de praktijk van onderwijs en beantwoorden vragen. De presentatie is speciaal ontworpen voor leerkrachten, zorg-coördinatoren en bestuurders die een eerste stap willen zetten richting meer logica, ethiek en universaliteit in het onderwijs.

Neem deel aan een training

De training ‘leuKtisme in de klas’ helpt je praktisch aan de slag te gaan. Je leert hoe je leuKtisten herkent zonder te labelen en

hoe je leuK gedrag kunt begeleiden. Ook oefen je met de leuKometer als reflectie-instrument. Deze training is geschikt voor individuele leerkrachten én hele teams. Na afloop beschik je over werkvormen en handvatten die je direct kunt toepassen.

Werk mee aan leerling-herkenning

leuKtisten herkennen zichzelf vaak pas als iemand in de omgeving taal geeft aan hun ervaring. Door leerlingen, ouders en collega’s kennis te laten maken met leuKtisme, help je leerlingen zichzelf beter te begrijpen en te positioneren. Je kunt

werken met observaties, leerlinggesprekken en reflectie met behulp van de leuKometer. Zo maak je ruimte voor logica, ethiek en universaliteit in het leerlingperspectief.

Gebruik de leuKometer in het onderwijs

De leuKometer is een eenvoudig maar krachtig hulpmiddel dat leerlingen en studneten helpt om hun handelen logisch, ethisch en universeel te bekijken. Door deze toe te passen in lessen burgerschap, maatschappijleer of mentorlessen, leren ze zelf nadenken over hun handelen én dat van anderen. Je creëert een klas waarin niet regels, maar redelijkheid leidend is — en dat geeft rust en eigenaarschap.

Ontwikkel mee aan nieuw leermateriaal

Werk samen met Stichting leuKtisme aan het ontwikkelen van lesmateriaal dat aansluit bij leuK

denken. Denk aan leuK burgerschap, morele dilemma’s, ethiek in de klas en universele waarden. Je bijdrage kan groot of klein zijn: van feedback tot het testen van lessen in je klas. Zo help je

bouwen aan onderwijs dat klopt — en leer je zelf ook steeds leuKer denken.

Word partner als school of uitgever

Als school, schoolbestuur of educatieve uitgever kun je structureel bijdragen aan de zichtbaarheid van leuKtisme. Denk aan het integreren van leuKtistisch burgerschap in het curriculum, het aanbieden van gastlessen of het ondersteunen van pilotprojecten. Door je actief te verbinden, maak je van jouw organisatie een voorbeeld van logisch, ethisch en universeel onderwijs.

**Wat kun
jij doen?**

Position papers voor professionals

Stichting leuKtisme heeft position papers voor:

- medische professionals
- juridische professionals
- publieke en commerciële professionals
- onderwijsprofessionals

leuKtisme.nl/positionpaper

Stichting leuKtisme

Wij zetten ons in voor bewustwording, erkenning en maatschappelijke acceptatie van leuKtisme, zowel nationaal als internationaal. Door educatie, beleidsbeïnvloeding en samenwerking met wetenschappelijke en maatschappelijke organisaties streeft Stichting leuKtisme naar een samenleving waarin logisch, ethisch en universeel handelen wordt gewaardeerd en leuKtisten volwaardig kunnen bijdragen.

**Postbus 1
3700 AA Zeist**

**www.leuKtisme.nl
hallo@leuKtisme.nl**

Stichting leuKtisme staat geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 97422584.

v25091 | © 2025 Stichting leuKtisme

Deze position paper is opgesteld door Stichting leuKtisme ten behoeve van bewustwording, kennisdeling en maatschappelijke verandering. De inhoud is gebaseerd op actuele inzichten, praktijkervaringen en het juridisch kader zoals onder andere het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Toepassing en interpretatie zijn voor eigen verantwoordelijkheid. Stichting leuKtisme aanvaardt geen aansprakelijkheid voor besluiten of handelingen die worden genomen op basis van deze publicatie, maar nodigt elke lezer uit tot logisch, ethisch en universeel handelen.